

การ

สัมมนาฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน

ความเป็นมาและความสำคัญ

วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการของคนในชุมชน โดยมีจุดหมายในการดำเนินกิจการ คือ การพึ่งตนเองและพึ่งพากันและกันของชุมชน กระบวนการเรียนรู้การจัดการวิสาหกิจชุมชน จะต้องเริ่มจากให้คนในชุมชนมองเห็นความสำคัญของสินทรัพย์ที่มีอยู่ในชุมชน ทำให้สามารถหาวิธีการจัดการกับสินทรัพย์ของชุมชน ให้กลายเป็นสินทรัพย์ที่มีค่า และพัฒนาให้มีมูลค่าเพิ่ม นำไปสู่การผลิตสินค้า การให้บริการ และอื่น ๆ ของชุมชน ทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชนและเครือข่าย สร้างความมั่นคงแก่เศรษฐกิจฐานราก

การจัดการวิสาหกิจชุมชนจะสำเร็จได้ เจ้าของกิจการต้องรู้จักสภาพเศรษฐกิจตนเอง โดยการบันทึกการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการทำแผนพัฒนาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่ต้องการ

โครงการวิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน จึงเห็นควรให้มีการจัดสัมมนาขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการธุรกิจ ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นโอกาสสร้างความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจชุมชน และระหว่างนักวิจัย อันเป็นพื้นฐานของการทำกิจกรรมการวิจัย และการถ่ายทอดเทคโนโลยีในหัวข้อต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการและการบัญชีวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อแนะนำเทคนิคการจัดการวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำบัญชีให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนา
3. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรธุรกิจชุมชน

เป้าหมาย

1. เป้าหมายเชิงคุณภาพ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน และแนะนำเทคนิคในการจัดบันทึกข้อมูลทางธุรกิจ เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ สำหรับกลุ่มธุรกิจชุมชน
2. เป้าหมายเชิงปริมาณ
 - 2.1 ผู้ประกอบการ , เจ้าของ, กรรมการบริหาร,ผู้ปฏิบัติงาน (ด้านการเงิน) ของธุรกิจชุมชน และกลุ่มกิจกรรมในชุมชน เขตพื้นที่ตำบลบ้านยาง และตำบลบ้านทำเนียบอำเภอศีร์ษะรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 60 คน
 - 2.2 คณะนักวิจัย และผู้ช่วยวิจัย ในโครงการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน จำนวน 10 คน

วิธีการดำเนินการ

1. จัดสัมมนา และ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ วิสาหกิจชุมชน ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรม และ วิทยากร
2. ฝึกปฏิบัติการบันทึกบัญชีในลักษณะต่าง ๆ

วิทยากร

กิจกรรมอบรมสัมมนา ในหัวข้อ การจัดการวิสาหกิจชุมชน และบัญชีวิสาหกิจชุมชน มีวิทยากรร่วมการบรรยาย 3 ท่าน ได้แก่

1. คุณอนเนกพล เกื้อมา หัวข้อ การจัดการวิสาหกิจชุมชน
2. คุณสุรางรัตน์ จำเนียรพล หัวข้อ การจัดการวิสาหกิจชุมชน
3. คุณฝาก ตรึงวัลย์ หัวข้อ บัญชีวิสาหกิจชุมชน

วัน เวลาสถานที่ดำเนินการ

จัดกิจกรรมอบรมสัมมนาในวันจันทร์ที่ 21 มิถุนายน 2547 ณ ห้อง 264 อาคารบริการวิชาการกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าร่วมอบรมได้เรียนรู้เทคนิคการจัดการวิสาหกิจชุมชน
2. ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบัญชีวิสาหกิจชุมชน
3. ผู้เข้าอบรมเข้าใจหลักการจัดการวิสาหกิจชุมชน และความสำคัญของการจัดทำบัญชี

จัดทำบัญชี

บทสรุปและอภิปรายผลการจัดกิจกรรม

จากที่ได้มีการจัดกิจกรรม อบรม ในหัวข้อ การจัดการวิสาหกิจชุมชน และบัญชีวิสาหกิจชุมชน ในวันจันทร์ที่ 21 มิถุนายน 2547 ณ ห้อง 264 อาคารเรียนอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี ให้กับผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยมีวิทยากร 3 ท่าน ได้แก่

3. คุณอเนกพล เกื้อมา หัวข้อ การจัดการวิสาหกิจชุมชน
4. คุณสุรางรัตน์ จำเนียรพล หัวข้อ การจัดการวิสาหกิจชุมชน
5. คุณฝาก ตรีถวัลย์ หัวข้อ บัญชีวิสาหกิจชุมชน

ซึ่งผลจากการดำเนินกิจกรรม สามารถสรุปและอภิปรายถึงผลการการดำเนินกิจกรรมในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนได้ดังนี้

การอบรมในหัวข้อ “การจัดการวิสาหกิจชุมชน” โดย คุณอเนกพล เกื้อมา
และ คุณสุรางรัตน์ จำเนียรพล

หัวข้อที่ วิทยากร บรรยายแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้คือ

1. ทุนในการประกอบการ
2. การบริหารด้านการตลาด
3. การบริหารองค์กร
4. การติดตามข้อมูลข่าวสาร

เริ่มต้นการบรรยาย วิทยากรได้ให้ผู้เข้าร่วมอบรมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ "วิสาหกิจชุมชน" โดยให้ผู้เข้าร่วมอบรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของ วิสาหกิจชุมชน ว่ามี ลักษณะเช่นไร ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมอบรมได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งพอจะสรุปประเด็นข้อคิดเห็นได้ ดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากระบวนการในชุมชน
3. วิเริ่มสร้างสรรค์เป็นผลงานของชุมชน
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
6. มีกระบวนการการเรียนรู้เป็นหัวใจ
7. มีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย

จากนั้น วิทยากรได้ให้ความเห็นว่า ในการประกอบ วิสาหกิจชุมชน โดยใช้ทุน ของชุมชนนั้น สิ่งสำคัญที่ เรียกว่าทุนของชุมชนนั้น มีอยู่ 3 ทุนด้วยกันคือ

1. ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า
2. ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม
3. ทุนทางสังคม ได้แก่ ความเป็นพี่น้องและความไว้วางใจกัน ของชุมชน

ซึ่งทุนเหล่านี้ก็จะเป็นจุดแข็งในการดำเนินกิจการ วิสาหกิจชุมชน ดังนั้นในการ

จัดการวิสาหกิจชุมชน จึงจำเป็นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ

จากนั้นได้ให้ผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนา ช่วยกันเขียนถึง ทุนต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนิน กิจการ ว่ามีอะไรบ้าง ทุนแต่ละอย่างได้มาจากภายในท้องถิ่นหรือ ภายนอกท้องถิ่น ซึ่งพอจะสรุป ง่าย ๆ ได้ว่า

1. สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้แก่
 - วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต (ผลผลิตทางการเกษตร)
 - แรงงาน
2. สิ่งที่ต้องนำเข้า หรือซื้อจากภายนอกได้แก่
 - เครื่องมือ/ อุปกรณ์
 - สารเคมี

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ สิ่งที่ต้องซื้อหาจากภายนอกเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการนั้น

พบว่าส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มีมูลค่าสูงมาก

เริ่มต้นการบรรยาย วิทยากรได้ให้ผู้เข้าร่วมอบรมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ "วิสาหกิจชุมชน" โดยให้ผู้เข้าร่วมอบรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของ วิสาหกิจชุมชน ว่ามีลักษณะเช่นไร ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมอบรมได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งพอจะสรุปประเด็นข้อคิดเห็นได้ดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นผลงานของชุมชน
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
6. มีกระบวนการการเรียนรู้เป็นหัวใจ
7. มีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย

จากนั้น วิทยากรได้ให้ความเห็นว่าว่า ในการประกอบ วิสาหกิจชุมชน โดยใช้ทุนของชุมชนนั้น สิ่งสำคัญที่ เรียกว่าทุนของชุมชนนั้น มีอยู่ 3 ทุนด้วยกันคือ

1. ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า
2. ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม
3. ทุนทางสังคม ได้แก่ ความเป็นพี่น้องและความไว้วางใจกัน ของชุมชน

ซึ่งทุนเหล่านี้ก็จะเป็นจุดแข็งในการดำเนินกิจการ วิสาหกิจชุมชน ดังนั้นในการจัดการวิสาหกิจชุมชน จึงจำเป็นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ

จากนั้นได้ให้ผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนา ช่วยกันเขียนถึง ทุนต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินกิจการ ว่ามีอะไรบ้าง ทุนแต่ละอย่างได้มาจากภายในท้องถิ่นหรือ ภายนอกท้องถิ่น ซึ่งพอจะสรุปง่าย ๆ ได้ว่า

1. สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่
 - วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต (ผลผลิตทางการเกษตร)
 - แรงงาน
2. สิ่งที่ต้องนำเข้า หรือซื้อจากภายนอก ได้แก่
 - เครื่องมือ/ อุปกรณ์
 - สารเคมี

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบ สิ่งที่ต้องซื้อหาจากภายนอกเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการนั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มีมูลค่าสูงมาก

วิทยาการได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การลดต้นทุนในการผลิตว่าจะสามารถใช้วิธีการใดได้บ้าง ซึ่งคำตอบก็คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์กับกิจการมากที่สุด และลดการซื้อหรือใช้ปัจจัยจากภายนอก นั่นคือระบบการพึ่งพาตนเอง นอกจากการบริหารต้นทุนการผลิตแล้ว วิทยาการยังให้ความรู้ด้านการตลาด นั่นคือเทคนิคการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด การเลือกผลิตสินค้าที่จะสามารถสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งตรงนี้กลุ่มธุรกิจโดยส่วนมากจะผลิตสินค้าตามความถนัดของตน มากกว่าจะดูความต้องการของตลาด และวิทยาการก็ได้กล่าวถึงสิ่งสำคัญในการทำให้สินค้าที่ผลิตเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค โดย การโฆษณา และการส่งเสริมการขาย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะ จะเป็นเครื่องมือให้สินค้า เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค และเป็นการขยายตลาดของสินค้าอีกทางหนึ่ง

วิทยาการ ได้ กล่าวถึง ความสำคัญในการจัดองค์กร และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ว่ามีความสำคัญต่อ ธุรกิจอย่างไร และสุดท้ายได้ กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการทำธุรกิจทั้งสิ้น

ในช่วงสุดท้ายวิทยาการได้เปิดโอกาสให้มีการซักถาม และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เข้าร่วมอบรม

การอบรมในหัวข้อ "บัญชีวิสาหกิจชุมชน "โดย คุณฝาก ตริถวัลย์

การอบรมภาคบ่ายเริ่มต้นเวลาประมาณ 13:00 น. โดยคุณฝาก ตริถวัลย์เป็นวิทยาการในหัวข้อ "บัญชีวิสาหกิจชุมชน" ซึ่งเนื้อหาจะครอบคลุมถึง เทคนิควิธีการของการทำบัญชีแบบชาวบ้าน โดยวิทยาการมีตัวอย่าง การบันทึกบัญชี ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ของบ้านไม้เรียง มาใช้ประกอบการบรรยาย และให้มีการอภิปรายนำเสนอรูปแบบการบันทึกบัญชีของแต่ละกลุ่ม

เมื่อเริ่มต้นการบรรยาย วิทยาการได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบันทึก และจัดทำบัญชี รวมทั้งได้อธิบายถึงวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ในการบันทึกทางการเงิน วิทยาการได้แสดงตัวอย่าง และอธิบายถึงทะเบียนสัจจะ ว่า เป็นทะเบียนที่แสดงรายนามของผู้ถือหุ้นร่วมกัน ว่ากลุ่มธุรกิจชุมชนต่าง ๆ จำเป็นจะต้องมี 1 เล่ม และยกตัวอย่าง ทะเบียนสัจจะให้ดู ดังภาพ 12.1

ภาพที่ 12.1 รูปแบบของทะเบียนสัจจะ

ทะเบียนเลขที่	ชื่อ - นามสกุล	ค่าธรรมเนียม	ค่าหุ้น	ม.ค	ก.พ	ธ.ค	รวมทั้งปี	ปันผล	ยอดยกไป
1	นายพงศักดิ์	20	50	50	50					
2	นายสุวัฒน์	20	100	100	100					
3	นายคำมา	20	150	150	150					
4	นายช้ำคม	20	200	200	200					
5	นางอมร	20	300	300	300					

ช่องที่ 1 ทะเบียนเลขที่เพื่อให้รู้ว่า กลุ่มนี้ สมาชิกคนแรก และตามลำดับคือใคร
เลขที่เท่าไร

ช่องที่ 2 ชื่อและนามสกุลของคนนั้น ๆ ของคนที่ยอมเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ

ช่องที่ 3 ค่าธรรมเนียม ธรรมดาของกลุ่มทุกกลุ่มต้องมีค่าธรรมเนียมเพื่อจะใช้ชื่อ
เอกสารต่าง ๆ ในการตั้งกลุ่มใหม่ ๆ

ช่องที่ 4 ค่าหุ้นเพื่อให้รู้ว่า แต่ละคน สัญญาว่า จะส่งเงินสัจจะคนละเท่าไรต่อ
เดือน และควรปฏิบัติให้เหมือนกันทุกเดือนเพื่อสะดวกในการปันผล เพราะคณิตศาสตร์ชาวบ้าน
ต้องไม่ยุ่งยากมากนัก

ช่องที่ 5 เดือนแรก ส่วนมากจะเริ่มต้นจากเดือนมกราคม ตามลำดับจนถึงเดือน
ธันวาคม

ช่องที่ 6 ช่องรวมทั้งปี หมายความว่า ในปีหนึ่งสมาชิกนั้น ๆ ส่งได้เท่าไร ก็
รวมทั้งปีไว้แต่ละคน

ช่องที่ 7 ที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร ตกลงปันผลเท่าไร ก็ใส่ไว้แต่ละคน

ช่องที่ 8 ยอดยกไป หมายความว่า ยอดรวมทั้งปีของเขาเท่าไรก็ยกไปในปีถัดไป
ในปีถัดไปต้องเพิ่มช่องยกมาอีกหนึ่งช่อง ชำหน้าช่องค่าธรรมเนียมก็ได้ หรือบางแห่งเขาเอาช่อง
ค่าธรรมเนียม แทนเลย โดยไม่ใช้ช่องค่าธรรมเนียม

วิทยากรกล่าวว่า ถ้าจะให้ทะเบียนละเอียดกันจริง ๆ ต้องเน้นที่หมู่บ้านด้วย คือ
บุคคลที่จะมาประกอบกันเป็นองค์กร (กลุ่ม) ต้องเป็นบุคคลที่มีสัมมาอาชีพในหมู่บ้านนั้น ๆ ด้วย
บุคคลที่มีมือบายมุข ทั้งหลายควรหลีกเลี่ยง เพราะประชาชนในหมู่บ้านขาดความเชื่อถือ การเลือก
คณะกรรมการ ควรอยู่ในลักษณะการสรรหาบุคคลที่เหมาะสม ถ้าประชาธิปไตยโดยใดๆ จะเลือกใน
ลักษณะพรรคพวก ผู้เลือกไม่คำนึงถึงความสามารถในการทำงาน ในที่สุดเป็นเพียงชื่อ หรือตัว
ประกอบ คนทำงาน คือประธานคนเดียว และ ในการจัดตั้งกลุ่ม ครั้งแรกนั้น ต้องแบ่งงานกัน

กรรมการร่วมทำอะไร ถ้ามีพี่เลี้ยงที่ผ่านงานมาแล้วจะดีมากจะทำให้เป็นเร็ว และงานต่างๆ จะง่ายขึ้น เช่น โต๊ะนี้รับสัจจะ 2 คน คนหนึ่งลงทะเบียน และลงรายการในสมุดในมือสมาชิกที่ถือ อีกคนหนึ่งลงทะเบียนลูกหนี้ ทั้งของกลุ่มและของสมาชิกให้ตรงกัน เมื่อเสร็จแล้ว ทุกส่วนก็รวมยอดเงินที่หน่วยของตน ให้เงินสดตรงกับหลักฐานทางบัญชีที่ตนทำ แล้วมอบเงินสดให้ เภรัญญิก เภรัญญิก นับเงิน(ทบทวน)แล้ว รับมอบ เงินรับเป็นหลักฐาน

นอกจากนี้วิทยากรยังเสนอแนะว่า ในคณะกรรมการของกลุ่ม ต้องมอบให้คนหนึ่งคนใดทำหน้าที่ ทำบัญชี 1 คน ฝ่ายบัญชีก็ตรวจสอบยอดเงินเข้าบัญชี ทบทวนว่า ยอดเงินกับหลักฐานทางทะเบียนตรงกันหรือไม่ แล้วก็เอายอดทุกยอดเข้าบัญชีเงินสด (พร้อมทั้งแสดง ตัวอย่าง บัญชีเงินสดในรูปแบบของชาวบ้าน) ดังภาพ 12.2

ภาพที่ 12.2 รูปแบบบัญชีเงินสด

ว.ค.ป.	รายการ	เอกสารอ้างอิง	เงินรับ	เงินจ่าย	เงินคงเหลือ
6 ม.ค. 46	สัจจะสะสม	ท.จ.	0,000.00		
	ค่าธรรมเนียม	ท.จ.	0,000.00		
	นำฝากธนาคาร	เลขสมุดธนาคาร		0,000.00	
	ให้สมาชิกกู้	สัญญาเลขที่.....		0,000.00	
			0,000.00	0,000.00	0,000.00

บัญชีเงินสด "เป็นบัญชีที่ลงรายการ 2 รายการ คือรายรับต้องลงในช่องรายรับ รายจ่ายต้องลงในช่องรายจ่าย แล้วรวมด้านรับเข้าด้วยกัน แล้วรวมด้านจ่ายเข้าด้วยกัน เอาด้านจ่ายไปลบด้านรับ เหลือเท่าไรใส่ช่องคงเหลือไว้ ในเดือนถัดไปก็เอายอดคงเหลือยกมาไว้ในเดือนใหม่ ดังภาพ 12.3 (และยกตัวอย่างบัญชีประเภทต่าง ๆ ดังรูป)

ภาพที่ 12.3 แบบการบันทึกบัญชีเงินสด

ว.ด.ป.	รายการ	เอกสารอ้างอิง	เงินรับ	เงินจ่าย	เงินคงเหลือ
6 ม.ค. 46	สั่งจะสะสม ค่าธรรมเนียม นำฝาก ธนาคาร ใบสมาชิกผู้	ท.จ. ท.จ. เลขสมุดธนาคาร สัญญา เลขที่	0,000.00 0,000.00	0,000.00 0,000.00	
	รวม		0,000.00	0,000.00	0,000.00
6 ก.พ. 46	เงินคงเหลือยก มา รับสั่งจะสะสม เงินต้นรับคืน ดอกเบี้ยเงินกู้ ให้สมาชิกผู้ ชื่อสมุดทำการ	ท.จ. น.หน้า 1 น.หน้า 1 สัญญาเลขที่..... ใบสำคัญจ่าย	0,000.00 0,000.00 0,000.00 0,000.00	0,000.00 0,000.00	
	รวม		0,000.00	0,000.00	0,000.00

วิทยาการได้แสดงรูปแบบของบัญชีเงินสด ซึ่งมีพิมพ์ขายในท้องตลาด ดังภาพ 12.4 วิทยาการได้แนะนำแก่ผู้เข้าฟังว่า การทำบัญชีนี้นั้นจะเลือกรูปแบบใดก็ได้ตามที่คนทำถนัด แต่บัญชีเงินสด มีอย่างเดียวไม่พอ สิ่งที่ต้องศึกษาต่อไปคือ บัญชีแยกประเภท และได้ให้ความหมายของบัญชีแยกประเภทว่า บัญชีแยกประเภท หมายถึง รายการที่ปรากฏในบัญชีเงินสด เอาไปแยกเป็นเรื่อง ๆ ให้เป็นพวก ๆ แล้วเก็บยอดต่าง ๆ ไปทำงบทดลอง และยอดแต่ละยอดนั้นจะถูกหรือผิดแยกประเภทก็มีส่วนช่วย พร้อมยกตัวอย่างบัญชีแยกประเภท ดังภาพ 12.5 ถึง 12.8 และอธิบายในรายละเอียด

ตัวอย่างรูปแบบบัญชีชาวบ้านประเภทต่างๆ ได้แก่ บัญชีลูกหนี้เงินกู้ บัญชีสำนักงาน บัญชีกองทุนสวัสดิการ งบทดลอง งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล

ภาพที่ 12.6 รูปแบบของบัญชี ลูกหนี้เงินกู้

ว.ด.ป	รายการ	ที่มาของจำนวนเงิน	เงินต้นรับคืน	ให้สมาชิกกู้	คงเหลือ

ภาพที่ 12.7 รูปแบบของบัญชี สำนักงาน

ว.ด.ป	รายการ	ที่มาของจำนวนเงิน	หักค่าเสื่อม ปีละ 10 %	ค่าก่อสร้าง สำนักงาน	คงเหลือ

ภาพที่ 12.8 รูปแบบของ บัญชี กองทุนสวัสดิการ

ว.ด.ป	รายการ	ที่มาของจำนวนเงิน	จ่ายให้สมาชิก	รับมา	คงเหลือ

วิทยากร อธิบายถึง งบทดลอง ว่าเป็นรายการทุกรายการที่ปรากฏอยู่ในบัญชีแยกประเภทมารวมตัวกันให้เห็นหน้าตาทั้งหมด ถ้าต้องการรู้ว่า กลุ่มนั้น ๆ มีสภาพเป็นอย่างไร ก็ดูที่งบทดลองได้ หรือหน้าตาทั้งหมดก่อนทำงบกำไร - ขาดทุน และงบดุล งบทดลอง จะทำให้รู้ว่า บัญชีถูกหรือผิด ในเบื้องต้น

ภาพที่ 12.9 ตัวอย่างงบทดลอง

รายการ	ทรัพย์สินและรายจ่าย (จำนวนเงิน)	หนี้สิน, ทุน, รายได้ (จำนวนเงิน)
xxxx....xxxx...	0,000.00	
xxxx....xxxx...		0,000.00

ภาพที่ 12.10 รูปแบบของงบกำไร - ขาดทุน

รายได้	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน
รายได้จากดอกเบี้ย	0,000.00	ค่าพาหนะ	0,000.00
รายได้จากค่าปรับ	0,000.00	ค่าตอบแทนกรรมการ	0,000.00
ขายสินค้าได้	0,000.00	วัสดุสำนักงาน	0,000.00
รวม	0,000.00	รวม	0,000.00
		กำไรสุทธิ	0,000.00

จากนั้นวิทยากรก็อธิบาย ถึง งบดุล ว่า งบดุล คือรายการบอกสถานะทางการเงิน แก่กิจการนั้น ๆ ว่า องค์กรณ์ กลุ่มนั้น บริษัทนั้น มีสถานะของตนอย่างไร มันคงแค่ไหน สรุปก็คือ ให้รู้ว่า ตนเองมันคงแค่ไหน อย่างไรนั่นเอง มีอะไรต้องปรับปรุง ควรแก้ไขอย่างไร เป็นต้น

ภาพที่ 12.11 รูปแบบของงบดุล

ทรัพย์สิน	หนี้สิน, ทุน, กำไรสุทธิ หรือ ขาดทุน
xxxxxxxxx 0,000.	xxxxxxxxx 0,000
xxxxxxxxx 0,000.	xxxxxxxxx 0,000
รวมสินทรัพย์ 0,000.0	รวมสินทรัพย์ 0,000.

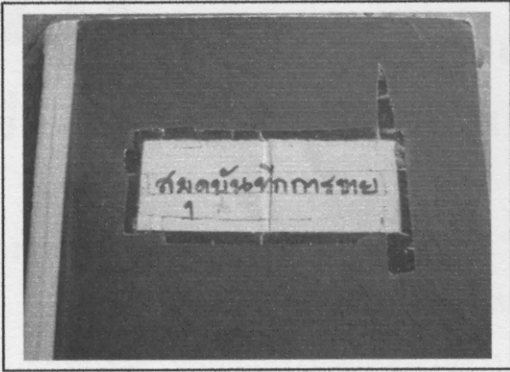
เมื่อวิทยากรได้อธิบายถึงรูปแบบของการบันทึกบัญชีในรายการต่าง ๆ แล้วก็เปิดโอกาสให้ ผู้เข้าร่วมอบรมมีการซักถามเกี่ยวกับปัญหาข้อสงสัย และมีกปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน

จากการจัดกิจกรรม พบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการบรรยาย ของ วิทยากร ว่าควรจะมีเวลาสำหรับการบรรยาย ในหัวข้อบัญชีมากกว่านี้ เพราะบัญชีเป็นเรื่องที่ เข้าใจยากสำหรับชาวบ้าน และ อยากให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านบัญชีโดยเฉพาะมาบรรยาย

บ้าง เพราะโอกาสที่จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ น่าจะมีมากกว่าที่ได้รับฟังการบรรยาย จาก
ชาวบ้านด้วยกัน

และหากเป็นไปได้ ทางโครงการ ควรจะมีการจัดกิจกรรมการอบรมสัมมนาอย่าง
ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านทักษะมากยิ่งขึ้น

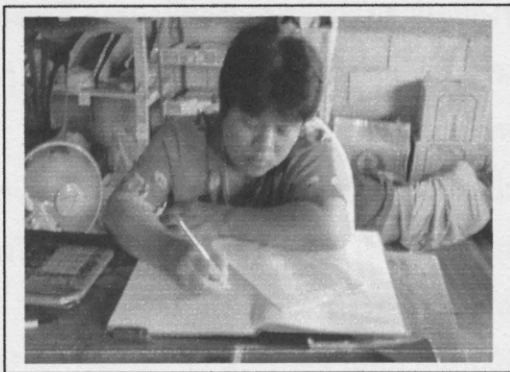
ภาพแสดง “ลักษณะบัญชีของกลุ่มธุรกิจชุมชน”

รูปภาพที่ 12.12

ชื่อสมาชิก	ค่าหุ้น	จำนวนหุ้น	มูลค่าหุ้น
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000

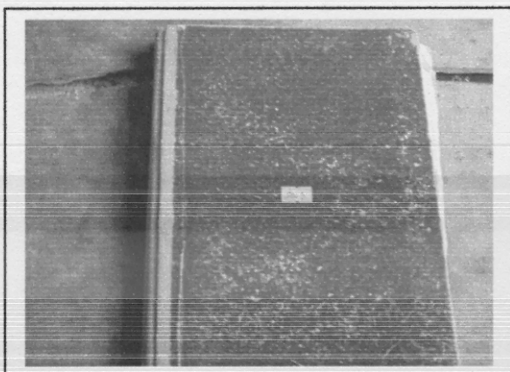
รูปภาพที่ 12.13

รูปภาพที่ 12.14

ชื่อสมาชิก	ค่าหุ้น	จำนวนหุ้น	มูลค่าหุ้น
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000

รูปภาพที่ 12.15

รูปภาพที่ 12.16

ชื่อสมาชิก	ค่าหุ้น	จำนวนหุ้น	มูลค่าหุ้น
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000
นายสมชาย	100	10	10000

รูปภาพที่ 12.17